

ЦЕНТР ПРАВОВИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«НОВЕ МІЖНАРОДНЕ ПРАВО
ТА НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО –
НОВІ ЗАВДАННЯ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ»**

11-12 листопада 2016 р.

**Київ
2016**

УДК 341+342(063)
ББК 67.5+67.300я43
Н 72

Н 72 Нове міжнародне право та національне законодавство – нові завдання
юридичної науки: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ,
11-12 листопада 2016 р. – К.: Центр правових наукових досліджень, 2016. – 172 с.

Подані на конференцію матеріали видаються в авторській редакції

Рекомендовано до друку рішенням Правління ГО «Центр правових наукових досліджень» від 14 листопада 2016 р. (протокол № 159).

УДК 341+342(063)
ББК 67.5+67.300я43

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Тітомир О. С.

РОЛЬ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ У ПРАВОВІЙ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИ9

НАПРЯМ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Астрибська Т. В.

ПАРЛАМЕНТСЬКИЙ КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ ФУНКЦІЙ
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ 12

Волочасва А. С.

ПРОБЛЕМА ПОДВІЙНОГО ГРОМАДЯНСТВА В УКРАЇНІ 13

Маргарян З. О.

ІНСТИТУТИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК СУБ'ЄКТИ
РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ 15

Момотюк В. О., Пильгун Н. В.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
АВІАЦІЙНОГО ТРАНСПОРТУ В УКРАЇНІ 17

Сахошко І. К.

ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ТА ЗНАЧЕННЯ АКТИВ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ..... 19

Наливайко О. І., Ткачук В. С.

ПРАВА ТА СВОБОДИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 21

НАПРЯМ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Аханова О. В.

КРИТЕРІЙ ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ КОМПЕНСАЦІЇ
МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ 24

Броновицька Д. О.

ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ДОГОВОРУ
ПРО СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО 26

Бурнос О. О.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО УСИНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ ...29

Лежнєва Т. М., Тітова І. В.

ЩОДО СУТНОСТІ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ 31

Машенко В. В.

НАБУТТЯ РЕЧОВОГО ПРАВА НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ
ЗА ДАВНІСТЮ КОРИСТУВАННЯ 33

2. Дружиніна В. В. Реалії з життя та мотиви усиновлення іноземними громадянами українських дітей / В. В. Дружиніна, К. І. Скоробрух // Вісник Хмельницького національного університету. – 2012. – № 1. – С. 118-120.
3. Картер Р Опіка над дітьми: сім'я і держава. Вплив інституційної форми виховання на розвиток дітей / Р Картер ; [пер. з англ.]. – К. : Логос, 2005. – 88 с.
4. Конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення : ООН; Конвенція. Міжнародний документ від 29 травня 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_365.
5. Конвенція про права дитини : ООН; Конвенція. Міжнародний документ від 20 листопада 1989 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
6. Заборовський В.В. Міжнародне усиновлення дітей : проблемні аспекти В.В. Заборовський // Порівняльно-аналітичне право. – № 1. – С. 71-74 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pap.in.ua/1_2015/21.pdf
7. Погорецька Н. В. Міжнародне усиновлення: проблемні питання / Н. В Погорецька // Форум права. – 2011. – № 3. – С.64-66 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2008-3/08djvsm.pdf>.
8. Сімейний кодекс України : Кодекс України від 10 січня 2002 р. № 2947 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2947-14/page4>.

Лежнєва Т. М.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

Тігова І. В.

суддя

*Красногвардійський районний суд м. Дніпро
м. Дніпро, Україна*

ЩОДО СУТНОСТІ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ

Відповідно до ст. 1216 ЦК України [7], спадкуванням є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців). Відповідно до ст. 1217 ЦК України [7], спадкування здійснюється за заповітом або за законом.

Правовим механізмом спадкових відносин є наступництво стосовно прав на майно померлого, тобто «майна» як сукупності майнових прав та обов'язків спадкодавця, що не припиняються смертю останнього і переходять до його правонаступників. При цьому: по-перше, права та обов'язки померлого переходять до його правонаступників як єдине ціле та одночасно, тобто у порядку універсального правонаступництва; по-друге, до спадкоємців переходять всі права та обов'язки спадкодавця, крім тих, що нерозривно пов'язані з особою спадкодавця та спадкування яких не допускається цивільним законодавством та іншими законами або суперечать самій природі цих прав та обов'язків [3, с. 208].

Пріоритет спадкування за заповітом над спадкуванням за законом є однією з методологічних засад сучасного українського спадкового права [4, с. 78]. Нормативно це виражено у положеннях статті 1223 ЦК, відповідно до якої право на спадкування мають особи, визначені у заповіті (ч. 1); а у разі відсутності заповіту, визнання його недійсним, неприйняття спадщини або відмови від її прийняття спадкоємцями за заповітом, а також у разі неохоплення заповітом усієї спадщини право на спадкування за законом одержують особи, визначені у статтях 1261-1265 ЦК (ч. 2). Символічним є передування норм про спадкування за заповітом нормам про спадкування за законом у ЦК [2, с. 200].

Однак, спадкування за заповітом та за законом не варто протиставляти [3, с. 208]. Варто зазначити, що наявність заповіту не виключає і можливість спадкування за законом. По-перше, заповідано може бути не все майно і тоді частина майна, яким спадкодавець не розпорядився, буде спадкуватися за законом. По-друге, один із призначених у заповіті спадкоємців може не прийняти спадщину і тоді частка майна, яка йому заповідалася, спадкується спадкоємцями за законом на загальних підставах. По-третє, один із призначених у заповіті спадкоємців, може відмовитися від спадщини, не визначаючи правонаступника. По-четверте, один із спадкоємців за заповітом може виявитися негідним і буде усунутий від спадщини. По-п'яте, один із спадкоємців, якому була заповідана спадщина із умовою, може не виконати визначену заповідачем умову. По-шосте, заповіт в судовому порядку, може бути визнано недійсним у частині, яка порушує права обов'язкових спадкоємців.

Тим не менше, зазначені види спадкування мають досить суттєві відмінності. Оптимальним способом виявити характерні риси предмету нашого дослідження – спадкування за заповітом – є здійснення порівняльної характеристики цього виду спадкування із спадкуванням за законом.

1. Підстави спадкування. Спадкування за заповітом ґрунтується на розпорядженні, яке тестаментоздатний спадкодавець зробив стосовно власної спадщини на випадок остаточного припинення свого земного життя, а спадкування за законом – на настанні якогось-небудь з передбачених ЦК юридичних фактів, до вичерпного переліку яких належать: відсутність заповіту; визнання заповіту недійсним; неприйняття спадщини спадкоємцями за заповітом; відмова всіх без винятку спадкоємців за заповітом від участі в розподілі спадкової маси; неохоплення заповітом усієї спадщини [8, с. 1123].

2. Характер втілення волі спадкодавця. При спадкуванні за заповітом перехід прав та обов'язків спадкодавця здійснюється таким чином, що прямо обумовлюється волею спадкодавця, вираженою у заповіті. При цьому діє принцип свободи заповіту, який має лише кілька обмежень (зокрема, правом певних осіб на обов'язкову частку у спадщині). При спадкуванні за законом функції заповідача бере на себе законодавець [5, с. 344]. Як зазначає С.М. Братусь, «Спадкування за законом засновано на положенні про те, що закон, який встановлює коло спадкоємців, черговість їх закликання до прийняття спадщини, розміри спадкових часток, відповідає волі спадкодавця, який не захотів чи не зміг виразити свою волю по-іншому – шляхом заповідального розпорядження» [1, с. 56]. Таким чином, законодавець, встановлюючи коло осіб, які спадкують за законом, ніби робить припущення, яким чином скоріш за все розпорядився би своїм майном спадкодавець, якби мав таку можливість.

3. Коло спадкоємців. В той час як при спадкуванні за законом до спадкування в порядку черговості закликаються виключно фізичні особи, які характеризуються наявністю певних родинних, сімейних, сімейно-побутових зв'язків із спадкодавцем, заповідач може призначити своїми спадкоємцями одну або кілька фізичних осіб, незалежно від наявності у нього з цими особами сімейних, родинних відносин, а також інших учасників цивільних відносин (ч. 1 ст. 1235 ЦК України). Під іншими учасниками цивільних відносин слід розуміти юридичних осіб, державу Україна, Автономну Республіку Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права (ст. 2 ЦК України). Таким чином, коло спадкоємців за заповітом є значно ширшим від кола спадкоємців за законом [2, с. 200]. При цьому спадкодавцеві надано можливість позбавити потенційного спадкоємця права на спадкування шляхом безпосередньої вказівки про це в заповіті («пряме позбавлення права на спадкування») (ч. 2 ст. 1235 ЦК України) або шляхом складання заповіту щодо всієї спадщини на користь інших, сторонніх осіб, не згадуючи про такого спадкоємця в тексті заповіту («непряме позбавлення права на спадкування») (ч. 1 ст. 1235 ЦК України) [6, с. 71]. Таким чином, спадкодавець своїм заповітом може вплинути не лише на коло спадкоємців за заповітом, але і усунути певних осіб від спадкування за законом неохопленої заповітом частини майна.

Отже, спадкування за заповітом можна визначити як перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців) на підставі відповідного розпорядження, яке тестаментоздатний спадкодавець зробив стосовно власної спадщини на випадок своєї смерті. Спадкування за законом разом із спад-

куванням за заповітом складають два види (способи) спадкування. Вони відрізняються, передусім, підставами спадкування, характером вияву волі спадкодавця, колом спадкоємців. Не виключається можливість спадкування частини майна заповідача за заповітом, а іншої – за законом.

Література:

1. Гришаєв С.П. Наследственное право: Учеб. пособ. – М., 2003. – 125 с.
2. Ковальчук Я.В. Основоположні аспекти відмінності між спадкуванням за законом та спадкування за заповітом // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 4. – С. 198-201.
3. Маринець Й.С. Поняття спадкового права та його види // Сучасні тенденції та перспективи розвитку юридичної науки в Україні: Збірник наукових статей магістрантів та спеціалістів юридичного факультету Національної академії управління. – К.: Національна академія управління, 2011. – С. 206-211.
4. Печений О. Деякі проблеми методології спадкування // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – № 2(57). – С. 77-83.
5. Піщик Х.З. Особливості спадкування за законом в Україні // Держава і право. – 2009. – № 45. – С. 343-348.
6. Рябоконь Є.О. Усунення від права на спадкування // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Юридичні науки. – 2005. – Вип. 67-69. – С. 71-74.
7. Цивільний кодекс України 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – NN 40-44. – ст. 356
8. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар. – Вид. 4-е, перероб. і доповн. – Х.: ТОВ «Одісей», 2008. – 1200 с.

Машенко В. В.

магістрант кафедри цивільного,
адміністративного та фінансового права

*Інститут права імені Володимира Сташиса
Класичного приватного університету
м. Запоріжжя, Україна*

НАБУТТЯ РЕЧОВОГО ПРАВА НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ ЗА ДАВНІСТЮ КОРИСТУВАННЯ

Для набуття права власності на чужі речі за набувальною давністю згідно з ч. 1 статті 344 ЦК України [5] необхідні такі умови:

- майно, що опинилося у володінні особи, повинно бути об'єктивно чужим;
- володілець майна – добросовісний набувач володіння;
- володіння здійснювалось протягом усього строку відкрито;
- володіння майном продовжувалося безперервно;

Згідно з абз. 2 ч. 1 ст. 344 ЦК України набуття права власності на земельну ділянку за набувальною давністю регулюється законом.

Правові приписи, що регулюють набувальну давність на земельну ділянку, містяться в ст. 119 ЗК України [2].

Згідно з указаною статтею громадяни, які добросовісно, відкрито і безперервно користуються земельною ділянкою протягом 15 років, але не мають документів, які б свідчили про наявність у них прав на цю ділянку, можуть звернутися до органу державної